

עלון
דו שבועיחפשו
אותנו
בפייסבוק
"ענג שבת"

ענג שבת

פרשת ויצא - וישלח

ח' בכסלו ה'תשפ"ו
(28.11.2025)עלון מס' 4 (1394)
(שנה ארבעים)

לעילוי נשמת אספירנס תקוה דורף בת פרח ויעקב ז"ל יהי זכרה ברוך!

מועדי השבת ויצא

ער"ש מוצ"ש

י-ם	17.15	16.00
ת"א	17.16	16.14
חיפה	17.14	16.03
ב"ש	17.18	16.18
אילת	17.16	16.11

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת ויצא - יום'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.51 - 4.47
זמן הנחת תפילין	5.37 - 5.32
הנץ החמה(מישור)	6.27 - 6.22
הנץ החמה(הנראה)	6.33 - 6.28
ס"ז ק"ש מג"א	8.11 - 8.08
ס"ז ק"ש הגר"א	8.58 - 8.54
חצות היום	11.32 - 11.29
מנחה גדולה	12.02 - 12.00
שקיעת החמה	16.36 - 16.36
צאת הכוכבים ב'	17.26 - 17.26

דף יומי: זבחים עו - פב

מועדי השבת וישלח

ער"ש מוצ"ש

י-ם	17.15	16.00
ת"א	17.16	16.14
חיפה	17.14	16.03
ב"ש	17.18	16.18
אילת	17.16	16.11

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת וישלח - יום'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.56 - 4.52
זמן הנחת תפילין	5.43 - 5.38
הנץ החמה(מישור)	6.33 - 6.28
הנץ החמה(הנראה)	6.39 - 6.34
ס"ז ק"ש מג"א	8.15 - 8.12
ס"ז ק"ש הגר"א	9.02 - 8.58
חצות היום	11.35 - 11.32
מנחה גדולה	12.06 - 12.02
שקיעת החמה	16.37 - 16.36
צאת הכוכבים ב'	17.27 - 17.26

דף יומי: זבחים פג - פט

מעשי אבות סימן לבנים

בפרשיות שקדמו למתן תורה, הטווה לנו הקב"ה באמצעות דרך חייהם של האבות, את הדרכים המובילות אל תיקון העולם. "מעשי אבות סימן לבנים". התורה תארה לנו עשרה נסיונות שבהם התנסה אברהם אבינו, והם רק חלק מכלל הנסיונות שבהם התנסה. המטרה המרכזית היתה להראות לנו שהמידה המאפיינת את אברהם הינה מידת "האהבה", ובכלל נסיון הוא הראה לנו איך הוא מקבל אותו עליו באהבה, ולא הרחר אחר מידותיו של הקב"ה. גם פרשתנו, פרשתו של יעקב אבינו ע"ה, מספרת לנו על יציאתו של יעקב אל העיסוקים בענייני העולם הזה, והבאת ילדים לעולם, שהיא שליחות מרכזית בחייו של כל אדם בעולם. "לא תוהו בראה, לשבת יצרה". כאן מטרת התורה בתיאור חייו של יעקב אבינו, הינה להראות לנו את המקום המרכזי שהקדושה צריכה לתפוס בתוך חייו. הקדושה אפיינה את חייו של יעקב, וכדברי הנביא (ישעיה כט): "והקדישו את קדוש יעקב". פסוק זה הוא המקור לאמירה בברכת המזון: "קדושנו קדוש יעקב".

אנו רואים בפרשת ויצא, איך יעקב אבינו עסק בכל ענייני העולם הזה, איך הביא ילדים לעולם ובנה בית- בית ישראל, וגם איך הוא התמודד בעסקיו עם לבן הארמי בפרשת "העקודים נקודים וברודים". יעקב שהיה משך סג' שנים בבית אביו, "איש תם יושב אוהלים"- באהולה של תורה, ועוד הוסיף ונטמן יד' שנים בבית מדרשם של שם ועבר. וכמו שאומרים חז"ל (יבמות עו, ע"א), שהיה יעקב בן פ"ד שנים ולא ראה טומאה מימיו (63 בבית אביו, 14 בבי"מ שם ועבר ו-7 שנים עד נישואיו הראשונים).

ובכן, יעקב יוצא עכשיו "חרנה". הוא יוצא אל חרונו של עולם, הוא יוצא ממלחמתה של תורה אל מלחמת הקיום והתולדות בעולם הזה. אל המלחמה החדשה יוצא יעקב כשהוא מצויד היטב ביסודות הקדושה שהעניקה לו השקידה על התורה. כל מעשיו של יעקב אבינו ע"ה נעשו בקדושה עליונה, "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". גם המעשה של פיצול המקלות בשיקתות המים, למד אותנו איך להתמודד עם כל הרשע המתהלך בעולמנו. יש כאן חכמה עילאה, ובוודאי לא מעשה שאינו הגון. והראיה לכך, אנו מזכירים בהושענות את המעשה הזה כמעשה זכות לדורות הבאים: "למען חלק מפצל מקלות בשיקתות המים"- לפי נוסח אשכנז, ו"אנא זכור אב חזה סולם בעולים ויורדים שלושה, ופיצל מקלות ברהטים שלושה..."- לפי נוסח הספרדים.

המעשים שאנו נדרשים לעשות בחי היום יום מורכבים ממצוות עשה, מצוות לא תעשה ומעשי רשות. שלושת אבות האומה הם היסודות לשלושת חלקי התורה האלו (כדברי בעל נתיבות שלום):

אברהם אבינו, מידתו מידת החסד שהיא מידת האהבה, כדברי ישעיה הנביא (מא,): "אברהם אוהבי...". אברהם הוא היסוד לכל רמ"ח מצוות עשה ששורשם באהבה (מעניין שאברהם בגימטריה עולה למנין רמ"ח).

יצחק אבינו, מידתו מידת הגבורה, והיא מידת היראה, כדברי יעקב בדברו אל לבן: "לולי א-להי אבי אברהם ופחד יצחק..." (ויצא, בראשית לא, מב). יצחק הוא היסוד לכל מצוות לא תעשה שבתורה, ששמירתן תלויה בעיקר במידת היראה.

יעקב אבינו, מידתו מידת התפארת. זהו השילוב המוצלח בשמירה על מצוות עשה ולא תעשה, יונק מהרצון לעשות מעבר לנדרש. יעקב הוא היסוד לענייני הרשות, וזה רמזו בפסוק "וידו אווזת בעקב עשו" (תולדות, בראשית כה, כו). עקב בגימטריה: קדש עצמך במותר. והנה חז"ל אמרו שיעקב תיקן תפילת ערבית שהיא רשות (ברכות כו, ע"ב).

ובכן, יעקב אבינו ע"ה לימד אותנו בדרכו בחיים, את השילוב האידיאלי של תורה ומעשים טובים תוך כדי ההתמודדות עם נבכי העולם הזה. מעשה אבות סימן לבנים.

הרב אהרן טולידאנו, ראש מיזם "הרמב"ם הבהיר" ורב קהילות "שבת אחים" באפרת

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' פאת השולחן 8, תל-אביב
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234063
דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

שבת פרשת ויצא

ההפטרה: "ויברח יעקב שדה ארם" (הושע יב, יג).
החזון איש כתב שאין מסיימים "ופושעים יכשלו בם"
אלא מוסיפים ביאור ב' כו-כז לסיים בטוב.

שבת פרשת וישלח

ההפטרה: "חזון עובדיה" (עובדיה א, א).

לקראת חנוכה

"בכ"ה כסלו מתחילין שמונת ימי חנוכה, כי בבית שני כשמלכו מלכי רשעה, גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ומצוות, ופשוט ידם בממונם ובעבודתיהם, ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול, עד שרחם עליהם אלהי אבותינו והושעים מידם והצילם, וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם, וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום, בכ"ה בכסלו היה, ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, ונעשה נס והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים, עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

מצוות נר החנוכה: הסוגיה התלמודית עוסקת בחג החנוכה מנקודות מבט אחת: הדלקת נר חנוכה. הסוגיה במסכת שבת (כא, ע"ב) מגדירה את מצוות הדלקת הנר, ובסופה - בתשובה לשאלת הגמרא "מאי חנוכה?" - מוסבר ענין החג, הניצחון על היוונים, וענין נס פך השמן, שבגללו מדליקים את נרות החנוכה. מעיקר הדין די בנר אחד בכל בית מישאל, בין שבני הבית רבים ובין שבני הבית מועטים, ונהגו ישראל להדר במצוה ולהוסיף נר אחד בכל לילה, עד שבלילה האחרון מדליק שמונה נרות, ומנהג הספרדים ובני עדות המזרח, כדעת מרן, הרב עובדיה, שאחד מבני הבית מדליק, ופוטר את כל בני הבית בהדלקתו. האשכנזים נוהגים שכל אחד מבני הבית מדליק נרות חנוכה בפני עצמו.

נוכחות: אין חובה שבן הבית יהיה נוכח בשעת ההדלקה. יוצאים ידי חובה שמדליקים עבורם בבית.

החייבים בהדלקת הנרות:

כל אחד ואחת מגיל חינוך.
ספרדים: רק אחד מבני הבית מדליק. אשכנזים: כל אחד מבני הבית מדליק.

נשים: הנשים חייבות בהדלקת נר חנוכה. אשה המתגוררת בביתה לבדה, חייבת להדליק את הנרות ולברך את כל הברכות. נשים נשואות או בנות רווקות בבית הוריהן, אינן צריכות להדליק נרות חנוכה כלל, אפילו למנהג האשכנזים שמדליק כל אחד מבני הבית, מאחר ויוצאות ידי חובה בהדלקת בעליהן או הוריהן. יש שגם הילדות מדליקות.

נשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, אלא שכמו בנס פורים, שביקש המן להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, ואף הן נושעו עם כלל ישראל, ולכן הן חייבות במצוות הפורים, מקרא מגילה, משלוח מנות ושאר המצוות. כך בנס חנוכה, שגם הנשים היו בכלל גזרת השמד שגזרו היוונים, היתה התשועה לכלל ישראל לגברים ולנשים. לכך חייבות אף הן במצוות הדלקת נר חנוכה, אף שזמנה קבוע. **עניינים:** "אפילו עני המתפרנס מן הצדקה, שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק" (ש"ע תרע"א, א), אינו מחויב בכל זה אלא רק בשביל נר אחד בכל לילה (שם במשנה ברורה). אכסנאי, שאין מדליקים עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של חנוכה. (ש"ע תרע"ו). **הלומדים שלא בביתם, חיילים, מי שלא יהיה בביתו והמאחר לשוב**

בהאים לביתם אחת לכמה שבועות, ובימי החנוכה נמצאים במקום הלימודים, אינם צריכים להדליק נרות חנוכה, ואינם משתתפים בהוצאות ההדלקה במקומם. הם יוצאים ידי חובה בהדלקת הנרות שמדליקים בביתם. האשכנזים כן נוהגים להדליק.

אם לא יגיע בלילה לביתו, מכל סיבה שהיא, יאמר לאשתו שתדליק את נרות החנוכה ותברך, ובכך יוצא ידי חובתו. כך יכול גם הבן מגיל בר מצוה להדליק עבורו. אשכנזי, אם הוא נמצא במקום שיכול להדליק, טוב שמלבד הנרות שמדליקה אשתו, ידליק גם הוא במקום שבו הוא נמצא, אך בלי ברכה. אם לא היה בביתו בלילה הראשון, ואשתו ברכה והדליקה, בלילה השני הוא יברך גם "שהחינו. **המאחר לשוב לביתו,** וכבר ילכו בני הבית לישון, עדיף שיאמר לאשתו שתדליק בזמן, מאשר שידליק הוא עצמו מאוחר יותר.

סומא / עיוור

עיוור חייב בהדלקת נרות חנוכה, כשם שחייב בכל המצוות, ובהדלקתו יש פרסום הנס לאחרים, אלא שטוב שיאמר לאשתו שהיא תברך ותדליק. אך אם הוא מתגורר בפני עצמו, יברך וידליק הוא עצמו בסיוע עם אדם אחר.

חולה

חולה שאינו יכול לקום ממיטתו, כדי להדליק את הנרות במקום הנחתם, אפשר שיביאו לו החנוכיה סמוך למיטתו וידליק את הנרות, ולאחר מכן יחזירו את החנוכיה למקומה. (הב"ח שמביא דעת הרי"ף, ערוגת הבושם בדעת הרמב"ם). יש הסוברים שעדיף שימנה 'שליח' שיברך וידליק את הנרות במקום הנחתם.

אורח / בית מלון

מי שמתגורר לבדו שהתארח בחנוכה אצל חבר, או בבית מלון, הטוב ביותר שהאורח מדליק בעצמו, עם השמן שלו, במקום הארוח.

אם אין לו שמן, ומשלם עבור כל ההוצאות שמוציא עבורו חברו עבור האירוח, ואין לאורח מי ממשפחתו שמדליק עליו בביתו, תקנו לו חכמים שיתן למארח תשלום קטן, כדי שזכה לו מעט מהשמן שהוא מדליק בו את החנוכיה, או שבעל הבית יתן לו במתנה מעט מהשמן, ויוצא האורח ידי חובה בהדלקת בעל הבית. אם המארח אינו מדקדק עמו על כל ההוצאות, אלא האורח משלם תשלום קבוע מסוים לכל הארוח או תשלום חודשי למשל, אינו צריך להשתתף עמו בתשלום השמן, כי זה כבר כלול בתשלום שמשלם עבור כל צרכיו.

בתוך המשפחה

בן נשוי סמוך על שלחן אביו, גם שיש להם חדר מיוחד לעצמם, אינו חייב להדליק, ואינו צריך להשתתף בתשלום, יוצא ידי חובה בהדלקת אביו. זוג המתארחים בבית הוריהם וישנים שם, כיון שאינם משלמים עבור ההוצאות, אינם צריכים להשתתף בתשלום, יוצאים ידי חובה בהדלקת האב.

זוג המתארחים בבית הוריהם בסעודת ליל שבת, וחוזרים לביתם לישון, חייבים להדליק נרות חנוכה בביתם קודם השבת, כי חיוב מקום ההדלקה נקבע לפי מקום השניה, ולא לפי מקום האכילה. המתארחים בבית הורים בשבת, ובמוצאי שבת מתכוו- ננים לחזור לביתם, ידליקו נרות חנוכה בביתם.

דירת שותפים

אם הכל נעשה בשיתוף בכל ההוצאות כולל אכילה מספיק שאחד ידליק.

במה מדליקים נרות חנוכה?

מצווה מן המובחר להדליק נרות חנוכה בשמן זית זך ובפתילות של צמר גפן, מפני שאורם זך, והוא זכר לנר המנורה שהדליקוהו בשמן זית. אבל גם כל שאר השמנים והפתילות שאורם זך ואינו מהבהב - כשרים להדלקה. וכן כשר הנר שעושים משעווה, מחלב או מפרפק.

הנר שנותן בו השמן והפתילה צריך שיהא מהודר, משל מתכת או משל זכוכית, מצוחצח ונקי. נר של חרס אינו כשר להדלקה אלא פעם אחת, בעודו חדש. הדליק בו פעם אחת, נעשה מאוס ואינו כשר להדלקה למחרת. פתילה שהדליק בה לילה אחד, מותר מן הדין להדליק בה גם למחר, וכן הדין במותר השמן או בשמירי נר השעווה והפרפק, שמותר להשתמש בהם לנר חנוכה של מחר. (שולחן ערוך תרע"ג, ובמשנה ברורה).

ברכת ראיה

בגלל פרסומי ניסא, אם אינו מדליק ואין מי שידליק עבורו תקנו חז"ל שיברך על ראית נר חנוכה. כאשר רואה הוא נר חנוכה דולק מאזשדו בית או בית הכנסת, אם זה בלילה הראשון מברך שתי ברכות: 'שעשה ניסים' ו'שהחינו', ואם זה בשאר הלילות, מברך 'שעשה ניסים' בלבד.

מה מותר לקרוא בשבת?

האם מותר לקרוא ספר עיון? פרושה? עיתון? עלוני שבת? בגמרא (שבת קמח, ב) כתוב שאסור לקרוא בשבת בשימוש של אורחים ומאכלים מן הכתב, אלא רק בעל פה: "מנה אדם את אורחיו ואת פפרותיו מפי, אבל לא מן הכתב". שני נימוקים ניתנו לכך: רב ביבי אמר: גזרה שמא ימחקו, אבי אמר: גזרה שמא יקרא בשטרי הדיוטות. רש"י פירש ש"שטרי הדיוטות" הם שטרות של מקח וממכר. מקור נוסף (שבת קמט, א) אסור קריאת כיתוב שמופיע מתחת לציר או דיוקן, מחשש שגם בכך יבוא לקרוא שטרי הדיוטות. מקור נוסף מופיע במשנה שם מבואר שאסור לקרוא בשבת אפילו כתבי קודש, שאין קוראים בהם בשעת קריאת התורה וההפטר, כגון כתובים. לדעת רב, האיסור שייך רק בזמן הדרשה כדי שהקהל יקשיב, ואילו ר' נחמיה מסביר: "כדי שיאמרו: בכתבי הקודש אין קורין, וכל שכן בשטרי הדיוטות" (שם קטז, ב). הראשונים ניסו לחקור אחר טעם האיסור, חלקם אסרו מחשש שיבוא למחוק או מושם "ממצוא חפצך ודבר דבר". לעניות דעתי, את כל המקורות האוסרים קריאה אפשר להבין בשתי דרכים:

כל מקרה נאסר מטעם ייחודי (שמא ימחקו, ביטול בית המדרש וכו'). או שחז"ל ראו בקריאה עצמה פעולה שאינה מתאימה לשבת. זאת משום שהכתב שימש בראשיתו לרישומים של חובות, קרקעות ומנהל. גם בתקופת חז"ל, עיקר השימוש בכתב היה למסחר ולא ללימוד תורה, שנעשה בעל פה. לכן מובן מדוע האיסור התייחס בעיקר לכתביה ולקריאה מסחרית.

קריאת מכתבים

הראשונים נחלקו האם קריאת מכתבים כלולה באיסור. רש"י כתב שהגזרה כוללת גם איגרות - מכתבים שיש בהם עניינים אישיים או עסקיים. (לכאורה אם אסור קריאת כתבי קודש כמו משלי, קל וחומר שקריאת מכתבים תהיה אסורה) התוספות (שם קטז, ב) תמחו על מנהג העולם להקל ולקרוא מכתבים, והסבירו שיש ר"י הזקן שיתכן שמכתבים מותרים מפני שלפעמים יש בהם עניינים של פיקוח נפש, ועוד שמכתבים אינם "שטרי חוב". רבנו יהודה הקשה שהרי גם "כתב שתחת הצורה" נאסרו אף שאינם שטרי חוב. אפשר לשער שהתוספות ניסו לצמצם את האיסור לשטרות מסחריים בלבד, כדי ללמד זכות על העולם שנהגו להקל.

ספרות חכמה

הרמב"ם אסר: "כל זולת ספרי הנבואה ופירושיהם אסור לקרות, אפילו היה בו דברי חכמה ומדע" (פירוש המשנה שבת כג, ב). לעומתו הרשב"א והרמב"ן התירו ספרי מדע ורפואה, מפני שחכמה אינה דומה לשטרי הדיוטות. המשנה ברורה ציין שמנהג העולם להקל: "וכן נוהגין להקל" (שו"ע אורח ש"ו, סי' ס"ז). גם כאן נראה שההיתר נובע מהרצון ללמד זכות על מנהג העולם לקרוא ספרות חכמה בשבת.

קריאת עיתונים

בעת החדשה, עם הופעת העיתונות, נשאל בעל שבות יעקב (ח"ג, סי' כ"ג) כיצד נוהגים העולם לקרוא עיתונים בשבת. הוא הציע שהמנהג נשען על כך שבעיתונים יש מידע חשוב לצורכי חיים "שיש בהם כמה צורכי בני אדם לידע באיזה מדינה שהוא מלחמה". גם היעב"ץ (שו"ת ח"א, סי' קס"ב) ניסה ללמד זכות על הרבים שעבורם זהו "עונג וצורך קרוב. ולצער למועג בפרט הרגיל לקרות", אך לבסוף החמיר מפני שיש בהם גם פרסומות ומודעות מסחריות. פוסקים בני זמננו כתבו שבשעת הדחק ניתן ללמד זכות למי שנהנה מאד מהקריאה וקורא בלבד, בלי להשמיע לאזניו (הליכות שבת ח"א, פרק י"ב, הלכה ג').

עלוני שבת

בדורנו נוספו עלוני שבת, ובהם משולבים דברי תורה לצד פרסומות מסחריות שהם כשטרי הדיוטות ממש. כאשר נשאל הרב שרלו מדוע הוא כותב בעלון כזה, השיב: "לו הייתה השאלה נשאלת כמצב לתחילה - ודאי שהמצב שבו קוראים פרסומות בשבת הוא מצב אסור. אך עדיף שיקראו דברי תורה, ואפשר שלא לקרוא את הפרסומות". גם כאן ניכר כי הרגלי הקריאה של הציבור גרמו לפוסקים לנסות ליישב את המציאות עם עקרונות ההלכה. לסיכום, למרות איסורי הקריאה המפורשים, חכמי הדורות ביקשו ללמד זכות על עם ישראל ועל הרגלי הקריאה שלו.

ערכאות שבסוריא

שאלת מעמדו של בית דין יהודי שאינו פוסק לפי דין תורה איננה שאלה חדשה, והיא לא התעוררה רק בעקבות הקמת המדינה. גוף כזה מתועד בגמרא בסנהדרין, תחת השם "ערכאות שבסוריא".

המשנה בסנהדרין מפרטת את מנגנון בחירת הדיינים בדיני ממונות: "דיני ממונות בשלשה. זה בורר לו אחד, וזה בורר לו אחד, ושניהן בוררין להן עוד אחד, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: שני דיינין בוררין להן עוד אחד." (סנהדרין ג, א) המשנה מבארת גם מנגנון לפסילת דיינים. לפי רבי מאיר יש לשני הצדדים אפשרות לפסול דיינים, "זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה"; אולם לפי חכמים פסילת דין היא מוגבלת, ואפשרית רק "בזמן שמביא עליהן ראייה שהן קרובין או פסולין..." (סנהדרין ג, א) הגמרא מתקשה בהבנת רבי מאיר, שכלאורה מאפשר לפסול כל דין בכל מצב, אפילו מבלי להוכיח שיש בו בעיה כלשהי. כיצד רבי מאיר מאפשרת זאת? הגמרא משיבה שאכן, הזכות לפסול דין ללא נימוק חלה רק במצב מסוים: "בערכאות שבסוריא שנו, אבל מומחים - לא." (סנהדרין כג ע"א) מי הם הערכאות שבסוריא? לפי רש"י, מדובר במערכת "שלא היו בקיאין בדין תורה". לפי הר"ן, מדובר ב"דיינים שאינם יודעים לדון דין תורה, אלא שהם ממונים במקום שאינם בני תורה ודנים לפי אומד דעתם". המאירי אף מוסיף "שלא היו בקיאין בדין תורה אלא שדנים לאומד הדעת ובחוקים ונימוסים..." המשותף לשיטות הראשונים האלה הוא שמדובר בשופטים יהודים, שלא פסקו לפי דין התורה, ואולי אפילו פסקו לפי הדין האזרחי בסוריא או בהתאם לשיקול דעתם. יש לשים לב: הגמרא אינה מבקרת את המערכת הזו, אלא רק מאפשרת לכל צד שנידון במערכת זו לפסול את הדיין שנבחר לדון אותו, ולבחור במקומו דין אחר. אולם כל עוד שני הצדדים אינם מעלים קשיים, פסיקתם של שופטי הערכאות שבסוריא לגיטימית ומחייבת.

האם אפשר להסיק מגמרא זו, המכירה בתוקפם של ערכאות שבסוריא, שאפשר למנות דיינים שישפטו לא לפי דין התורה? האם זה אפשרי בכל מצב? התומים מבהיר שאין זה אפשרי. לדברי מדובר במקרה חד פעמי שנבע מחוסר ברירה: "זה רק במקום שאין בו לומדי תורה והמחו הם עליהם כדי שלא ילכו בערכאות... אבל במקום שיש בעלי תורה ומדע בעיר הראויים לדון העם ח"ו למנות דיינים חסרי מדע..." (תומים חושן משפט כב, א) לפי התומים, בסוריא לא היו דיינים שידעו לדון על פי התורה, ולכן לא הייתה ברירה אלא למנות ערכאות שלא לפי דין תורה. במקום שבו אפשר לדון דין תורה, בלתי אפשרי לפעול כמו הערכאות שבסוריא. הר"ן ניתק את מקור הסמכות של אותם שופטים יהודים שלא היו בקיאים בדין תורה. את עיקר דיונו הוא הקדיש לדעת חכמים, החולקים על רבי מאיר ומתנגדים לפסילת דיינים, גם אם מדובר בערכאות שבסוריא. לפי הר"ן, מקור הסמכות הינו שילוב בין אילוף ובין כוחו של הציבור. גם לפי הר"ן מדובר במציאות של חוסר ברירה, מפני שבאותו מקום לא היו בני תורה. במצב כזה, שבו הציבור נאלץ למנות דיינים שאינם בקיאים בדין תורה לשופטים, החלטת הציבור היא שמונעת מכל אחד מבעלי הדין לפסול את הדיינים. הר"ן גם מבאיר את שיטת רבנו דוד, שלפיה גם בערכאות שבסוריא היה תמיד לפחות דין אחד הבקיא בדין תורה. כיוון שבכל הרכב של שלושה שופטים סביר היה ששופט אחד יהיה בקיא בדין התורה, טען רבי מאיר כי כל צד יכול לפסול את הדיין שהציע הצד שנגדו, ולדרוש למנות במקומו דין בקיא. שיטת הר"ן מעלה כמה שאלות מעשיות: האם למינוי שופטים אזרחיים במסגרת חוקי המדינה יהיה תוקף של החלטת הציבור? האם במציאות שבה יש בני תורה, כמו במדינת ישראל של ימינו, אפשר יהיה בכל זאת למנות שופטים אזרחיים? האם אפשר לאמץ את שיטת רבנו דוד כשלב בדרך למינוי דיינים כשרים לבית המשפט האזרחי?